

RECUNOAȘTERI ARHEOLOGICE ÎN PODIȘULUI SUCEVEI (II)

Bogdan Niculică, Sorin Ignătescu

Prin studiul de față ne propunem să introducem în circuitul științific unele materiale arheologice recent identificate în cuprinsul Podișului Sucevei sau în imediata sa apropiere. o parte dintre acestea intrate de curând în colecțiile Seminarului de Arheologie al Universității „Ștefan cel Mare” Suceava. Având în vedere importanța descoperirilor arheologice din orice etapă istorică, considerăm aceasta o sumară contribuție la viitorul repertoriu arheologic al județului Suceava.

1. BAIA, *Cetățuie*, comuna Baia, județul Suceava;

Recunoașterile arheologice de suprafață întreprinse în primăvara anului 2000 au confirmat existența materialelor ceramice cucuteniene dintre care se remarcă un fragment de lingură sau polonic (fig. 3/6). În plus au fost identificate fragmente ceramice ce ar putea aparține culturii Precucuteni (faza a III-a) sau fazei A a culturii Cucuteni (fig. 3/1,4-5) dar și altele culturii Horodiștea-Erbiceni, eventual bronzului timpuriu.

Beldiceanu N. 1983, *Cultura*, I, 1; V. Ciurea, *Preistoria. Viața omului primitiv în vechiul ținut al Sucevei (Baia de azi)*, Natura, 6-8; V. Ciurea, *Aperçu des antiquités préhistoriques du département de Baia*, Dacia, III-IV, (1927-1931), p.149; N. Zaharia, M. Petrescu – Dimbovița, Em. Zaharia, *Așezări din Moldova. De la paleolitic până în sec. XVIII*, București, 1970, p. 308; N. Ursulescu, *Primele culturi neolitice pe teritoriul Moldovei*, teză de doctorat, Iași, 1983, p.42;

Materialele se află în colecțiile Seminarului de Arheologie și Istorie Veche al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava.

2. BOSANCI, *Dealul Hârtop*, comuna Bosanci, județul Suceava;

La sud-est de sat, pe pantele vestice ale *Dealului Hârtop*, pe malul stâng al unui pârâiaș care se varsă în pârâul Rugina, afluent de stânga al Șomuzului Mic, au fost identificate fragmente ceramice aparținând culturii *Sântana de Mureș*.

Materialele se află în colecțiile Seminarului de Arheologie și Istorie Veche al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava.

3. BOTOȘANIȚA MARE, comuna Calafindești, județul Suceava;

De pe teritoriul satului provin fragmente ceramice aparținând culturilor Precucuteni (faza a III – a) (fig. 4/9) și Cucuteni (faza B) alături de o greutate de lut ars, lucrată din pastă cărămie, tronconică, perforată transversal și longitudinal.

Mulțumim și pe această cale d-lui prof. Ioan Pesclevei din Suceava pentru materialele puse la dispoziție și semnalarea sitului.

Materialele se află în colecțiile Seminarului de Arheologie și Istorie Veche al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava.

4. FORĂȘTI; comuna Forăști, județul Suceava;

Pe teritoriul satului a fost descoperită, cu mulți ani în urmă, o monedă de argint, aflată în prezent în posesia d-lui Ticu Dascălu din Forăști. *Determinarea** a stabilit că este vorba despre un denar roman imperial emis de Vespasianus (69-79 p. Chr.).

* Determinarea a fost efectuată de drd. Monica Gogu și drd. Bogdan Niculică de la Muzeul Național Bucovinei – Suceava.

5. IPOTEȘTI, *La Pod la Rediu*, comuna Ipotești, județul Suceava;

Din zona cunoscută în literatura de specialitate sub numele de *La Pod la Rediu*, situată pe ambele maluri ale pârâului Rediu, la limita dintre satele Ipotești și Bosanci, în vecinătatea drumului județean, provine un fragment ceramic (fig. 4/2) decorat cu brăuri în relief crestate, organizate probabil în metope, încadrabil în etapa finală a perioadei de tranziție de la eneolitic la epoca bronzului sau în bronzul timpuriu.

P. V. Batariuc, *Așezarea precucuteniană de la Bosanci* (jud. Suceava) în Suceava. Anuarul Muzeului Județean, VI – VII, 1979 – 1980, p. 33-44;

Materiale în colecțiile Seminarului de Arheologie și Istorie Veche al Universității „Ștefan cel Mare” Suceava.

6. PĂRHĂUȚI, comuna Todirești, județul Suceava;

a) *Grădina de la Moară*

Cu ocazia reamenajării drumului de țară care mărginește grădina înspre est, versantul acestui fragment de terasă de pe partea stângă a râului Soloneț a fost taluzat, în profilul rezultat observându-se unele materiale arheologice. Dintre acestea, menționăm fragmente ceramice datând din sec. XVII-XVIII și câteva fragmente lucrate din pastă cărămidie cu cioburi pisate în compoziție, databile în eneolitic.

b) *Dealul Muncel*

Noi periegeze întreprinse în această importantă stațiune cucuteniană au condus la descoperirea de noi vase bitronconice cu gura în formă de pâlnie (fig. 5/3-5, fig. 6/3), vase piriforme cu gât scurt (fig. 5/6, fig. 6/6), castroane (fig. 6/1,4-5). În plus au putut fi identificate și vase bitronconice cu gât scurt și buza ușor răsfrântă (fig. 5/2, fig. 6/2) și un vas globular cu gât drept, toate acestea aparținând speciei pictate. Pictura se păstrează doar pe câteva exemplare (fig. 3/2, fig. 5/2), sugerând ca și formele ceramicii aparținute stațiunii la faza „B” a acestei culturi. O descoperire aparte o constituie o statueta zoomorfă parțial distrusă reprezentând un bovidu (fig. 12/2).

M. Andronic, *Evoluția habitatului uman în bazinul hidrografic Soloneț, din paleolitic până la sfârșitul secolului al XVIII-lea*, în Suceava, XXII-XXIII, 1995-1996, p.24-25; B. Niculică, S. Ignătescu, D. Boghian, *Recunoașteri arheologice în Podișul Sucevei*, în *Codrul Cosminului*, 5, 2000, p.39-40;

Materialele se află în colecțiile Seminarului de Arheologie și Istorie Veche al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava.

7. RIPICENI, comuna Ripiceni, județul Botoșani;

De pe malul drept al Prutului, din zona acestei localități, ne-a parvenit un grup de materiale arheologice extrem de interesante. În ciuda faptului că informațiile privind localizarea punctului sunt lacunare iar acesta nu se situează în Podișul Sucevei, am considerat necesară prezentarea acestuia pentru ca informațiile, și așa sumare, să nu se piardă cu totul. Este vorba despre patru vase fragmentare în asociere cu treisprezece fragmente de statuete antropomorfe, toate aparținând fazei B a culturii Cucuteni. Vasele sunt toate pahare bitronconice cu gât, de dimensiuni diferite (fig. 3/3,7-9). Dacă două nu au păstrat pictura (fig. 3/3,8), celelalte două s-au păstrat mult mai bine (fig. 3/7,9). Gâtul unuia a fost decorat cu o bandă neagră la partea superioară sub care se succed 16 linii roșii paralele și ușor oblice (fig. 3/7). Ultimul vas a fost decorat cu linii negre pe gât în timp ce corpul se remarcă printr-un decor în care numeroase linii negre subțiri se întretaie arbitrar (fig. 3/9). Acest fascicul de linii este mărginit în partea de jos de trei benzi negre paralele, iar în partea de sus de una singură, care în regiunea torții formează un arc de cerc pozitiv, sub care a fost trasat un al doilea arc paralel cu primul.

Majoritatea statuetelor fac parte din categoria celor verticale, dar, din păcate, ne-au parvenit mai ales părțile inferioare ale acestora (fig. 8, fig. 9, fig. 10/1-2, fig. 11/2-3) sau mediane

(fig. 7/2). Caracterizate prin zveltețe și armonie, tipul elongat are membrele evidențiate (fig. 7/2; fig. 10/2; fig. 11/2), sau nu (fig. 8/1-3; fig. 9/1-2; fig. 11/3). Cele care au păstrat pictura sunt decorate cu benzi negre orizontale sau oblice, caracteristice plasticii Cucuteni B. Una dintre ele are abdomenul perforat orizontal și pliurile adipoase evidente (fig. 9/1). Un singur exemplar sugerează o vârstă mai înaintată, având în vedere lățimea șoldurilor și a țesutului adipos (fig. 9/2).

Două fragmente provin de la partea superioară a acestui tip de statueta. Una a păstrat doar torsul, fără cap, prevăzut cu amorse și cu sâni și decorat cu benzi negre oblice terminate într-o bandă neagră orizontală dispusă sub gât (fig. 7/1). Cealaltă este susceptibilă de a fi și butonul unui capac, deoarece are interiorul gol și o lărgime a bazinului exagerată; poate fi vorba și de o reprezentare a gravidității (fig. 10/3). Sâni nu apar, dar sunt reprezentate amorsele umerale tipice. Capul este discoidal, cu carenă mediană, dar fără perforații. O ultimă piesă reprezintă coapsele și bazinul unei statuete așezate, ce reprezintă un personaj feminin de o vârstă matură. Detaliile anatomice cel mai bine reprezentate, într-o manieră naturalistă, sunt genunchii.

În ceea ce privește dimensiunea acestor statuete, majoritatea sunt de dimensiuni mijlocii, o excepție reprezentând-o statueta de dimensiuni mari, din care ne-a parvenit doar partea mediană (fig. 7/2).

Materialele se află în colecțiile Seminarului de Arheologie și Istorie Veche al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava.

Al. Păunescu, P. Șadurschi, V. Chirica, *Repertoriul arheologic al județului Botoșani*, 1976, vol. I, p. 221. Probabil este vorba despre așezarea nr. XLIX.1.F. (5) – Gura Hârtopului – În Ponoare.

Materiale în colecțiile Seminarului de Arheologie și Istorie Veche al Universității „Ștefan cel Mare” Suceava.

8. ROȘIORI, comuna Forăști, județul Suceava;

Pe teritoriul satului Roșiori, comuna Forăști, în primăvara anului 1998, cetățeanul Gheorghe Grigoraș din satul Ruși, a descoperit pe terenul lui Ioan Grigoraș, o monedă de argint (un denar de la Hadrianus), parțial tăiată, dar bine păstrată. Av: [HADRIAN]VS AVG COS III PP. Rv: TELLVS STABIL. Diametrul de 17 x 18 mm. RIC, II, p. 372, nr. 276.

Moneda a fost păstrată de descoperitor.

9. SĂLĂGENI, comuna Siminicea, județul Suceava;

În albia pârâului Sălăgeni, pe teritoriul satului, a fost descoperită o roată miniaturală provenind de la un car de cult, aparținând, probabil, epocii bronzului (fig. 2/5).

Piesa se păstrează în colecțiile Seminarului de Arheologie și Istorie Veche al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava.

10. SIMINICEA, comuna Siminicea, județul Suceava;

De pe teritoriul fostului sat Miclescu (comuna Siminicea), din apropierea râului Siret, provine o fusaioală lucrată dintr-o pastă cenușiu-negricioasă, care ne-a fost pusă la dispoziție de d^{ra} Anamaria Chiveriga din Suceava (fig. 2/3).

Piesa se păstrează în colecțiile Seminarului de Arheologie și Istorie Veche al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava.

11. SIREȚEL, comuna Sirețel, județul Iași;

De pe teritoriul satului provine un topor din silex cenușiu-închis, trapezoidal în secțiune longitudinală, rectangular în secțiune transversală, neșlefuit, cu tăișul arcuit și muchia dreaptă (plană), încadrabil în perioada de tranziție de la eneolitic la epoca bronzului.

Piesa se află în posesia cetățeanului Nicolae Ciprian Sofronia din Suceava.

12. SUCEAVA, *Ferma agricolă 2 – Ițcani*, județul Suceava;

a) O importantă stațiune pluristratificată se află pe în spatele depoului CFR Ițcani-Suceava, pe malul stâng al râului Suceava. Materialele descoperite recent în acest sit aduc noi precizări cu privire la evoluția sa. Noi materiale ceramice confirmă locuirea umană în această stațiune în orizonturile cronologice corespunzătoare culturilor Precucuteni III (fig. 4/1,7), Cucuteni (B) Horodiștea-Erbiceni (fig. 4/8) Noua (fig. 4/3), La Tène-ului (fig. 4/4-5) dar și culturii Sântana de Mureș (fig. 6/6). În afară de materialele ceramice, au mai fost descoperite piese de silex (fig. 2/1) precum și două topoare eneolitice din silit (fig. 2/6-7). În timp ce nivelele eneolitice ocupă mai ales zona răsăriteană a stațiunii, cele din epocile ulterioare sunt dispuse în sectorul apusean. Precizăm că această așezare, cu o suprafață de aproximativ 10 ha se află în fața cunoscutei așezări de la Mihoveni – *Cahla Morii*, de pe malul drept al Sucevei.

M. Andronic, P.-V. Batariuc, *Contribuții la cunoașterea evoluției habitatului uman în zona limitrofă a orașului Suceava*, în *Suceava Anuarul Muzeului Național al Bucovinei*, XVII-XVIII-XIX, 1992, p.9-24; B. Niculică, S. Ignătescu, D. Boghian, *Recunoașteri arheologice în Podișul Sucevei*, în *Codrul Cosminului*, 5, 2000, p.41-42;

Materialele se află în colecțiile Seminarului de Arheologie și Istorie Veche al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava.

13. TODIREȘTI, *Săliște*, comuna Todirești, județul Suceava;

Această stațiune este cunoscută în literatura de specialitate datorită nivelelor de locuire din epoca bronzului, epoca fierului, ca și altora aparținând mileniului întâi d. Hr. și evului mediu. În vara anului 1998, pe marginea drumului de țară care traversează stațiunea a fost descoperit un vârf de cuțit curb din silex de Nistru, tipic pentru cultura Noua.

M. Andronic, *Evoluția habitatului uman în bazinul hidrografic Soloneț, din paleolitic până la sfârșitul secolului al XVIII – lea în Suceava Anuarul Muzeului Național al Bucovinei*, XXII – XXIII, Iași, 1995-1996, p. 32-33;

Materialele se află în colecțiile Seminarului de Arheologie și Istorie Veche al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava.

14. VOLOVĂȚ, comuna Volovăț, județul Suceava;

De pe teritoriul satului Volovăț, dintr-un punct neprecizat, provin două statuete antropomorfe feminine fragmentare, caracteristice culturii Cucuteni (faza B). Una dintre ele, deși fragmentară, reprezintă, cu siguranță un personaj feminin de o vârstă tânără (fig. 12/1). La spate au fost realizate cu un obiect ascuțit două șiruri de incizii orizontale. În aceeași zonă a corpului o proeminență lunguiață indică părul, legat probabil în coadă. Cealaltă piesă (fig. 12/3), dimpotrivă, pare a reprezenta un personaj feminin mai în vârstă, cu șoldurile late și țesuturile adipoase bine evidențiate aflat în poziție așezată (fig. 13/3). Capătul de jos al piesei are un picior canelat, potrivit poate pentru fixarea statuietei.

Mulțumim și pe această cale preotului Dumitru Valenciu din Volovăț pentru amabilitatea cu care ne-a pus la dispoziție aceste piese.

Materialele se află în colecțiile Seminarului de Arheologie și Istorie Veche al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava.

Din cele 14 situri arheologice prezentate mai sus, 9 sunt inedite (Bosanci – *DI. Hârtoș*, Botoșanița Mare, Forăști, Părhăuți – *Grădina de la Moară*, Roșiori, Sălăgeni, Siminicea, Sirețel, Volovăț), în cazul celor de la Baia – *Cetățuie*, Ipotești – *La pod la Rediu*, Ripiceni, Suceava *Ferma agricolă 2 Ițcani* și Todirești – *Săliște* fiind semnalate noi descoperiri care vin să întregască imaginea stratigrafică asupra unor așezări care nu au suscitat – pe nedrept – interesul specialiștilor până în prezent. Cele mai multe dintre stațiuni sunt eneolitice (8), altele aparținând

epocii bronzului (2), La Tène –ului (2), culturii dacilor liberi (1), culturii Sântana de Mureș (2) sau evului mediu (1).

Résumé

Recherches archéologiques dans le Plateau de Suceava (II)

De nouvelles recherches archéologiques de surface ont donné aux auteures la possibilité de présenter dans cette étude, des informations sur 14 stations. Quelques – uns sont déjà connues, les autres sont inédites, mais toutes ont leur importance pour la mise au point du repertoire archéologique de Suceava.

EXPLICATIONS DES FIGURES

Fig. 1. La carte des découvertes archéologiques indiquées dans le texte;

Fig. 2. Pièces archéologiques en silex (1), argile (2-3, 5) et silthithe (4, 6-7), de Suceava – *Ferma 2 Ițcani* (1-2, 6-7), Siminicea (3), Sălăgeni (5), Baia – *Cetățuie* (4);

Fig. 3. Céramique de Baia – *Cetățuie* (1, 4-6), Părâhăuți – *Dealul Muncel* (2) și Ripiceni (3, 7-9);

Fig. 4. Céramique de Suceava – *Ferma 2 Ițcani* (1, 3-8), Ipotești – *La pod la Rediu* (2) și Botoșanița Mare (9);

Fig. 5. Céramique de Părâhăuți – *Dealul Muncel* (1-6);

Fig. 6. Céramique de Părâhăuți – *Dealul Muncel* (1-6);

Fig. 7. Plastique anthropomorphe de Ripiceni (1-2);

Fig. 8. Plastique anthropomorphe de Ripiceni (1-3);

Fig. 9. Plastique anthropomorphe de Ripiceni (1-2);

Fig. 10. Plastique anthropomorphe de Ripiceni (1-3);

Fig. 11. Plastique anthropomorphe de Ripiceni (1-3);

Fig. 12. Plastique anthropomorphe (1,3) et zoomorphe (2) de Volovăț (1,3) și de Părâhăuți – *Dealul Muncel* (2);

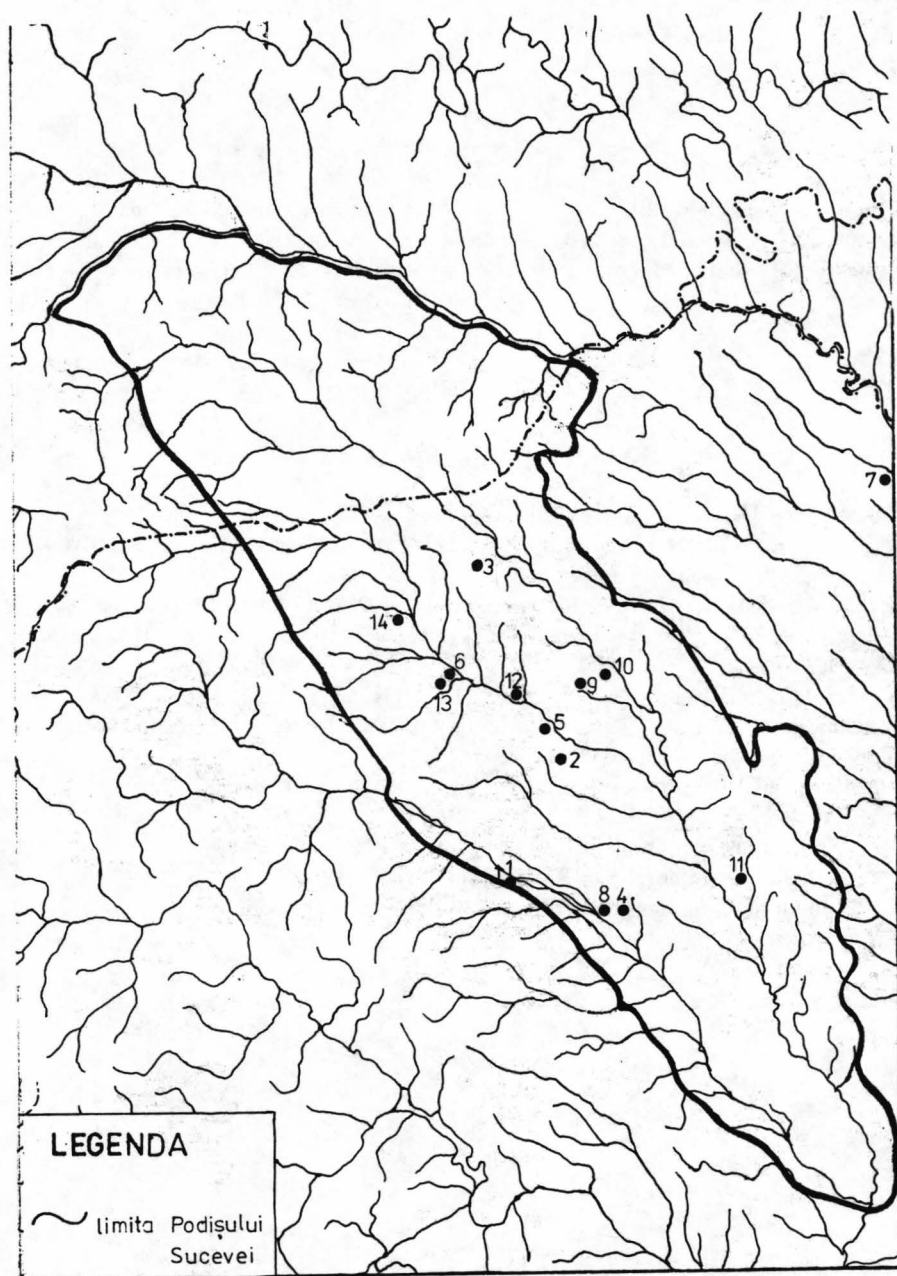


Fig. 1. Harta descoperirilor arheologice menționate în text;

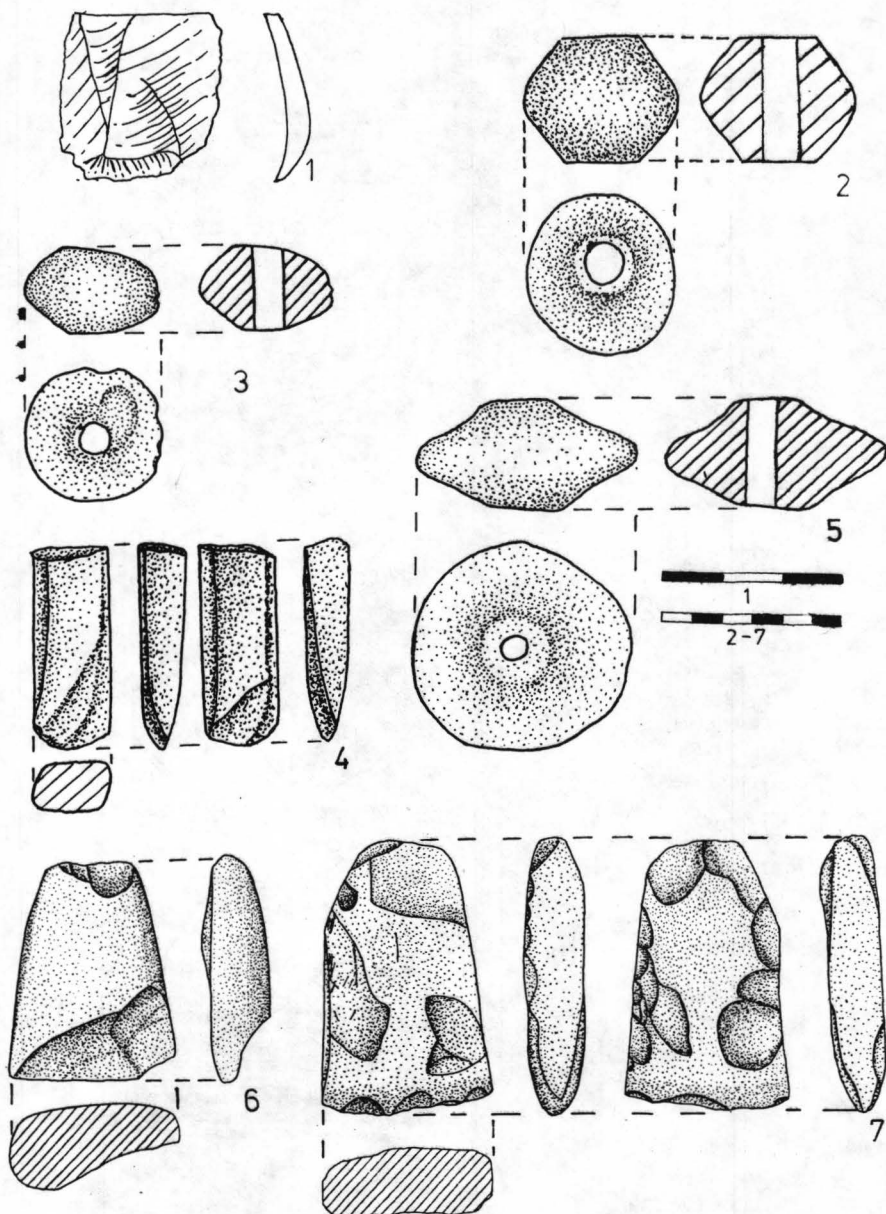


Fig. 2. Piese din silex (1), lut (2-3, 5) și silit (4, 6-7), de la Suceava – *Ferma 2 Ițcani* (1-2, 6-7), Siminicea (3), Sălăgeni (5), Baia – *Cetățuie* (4);

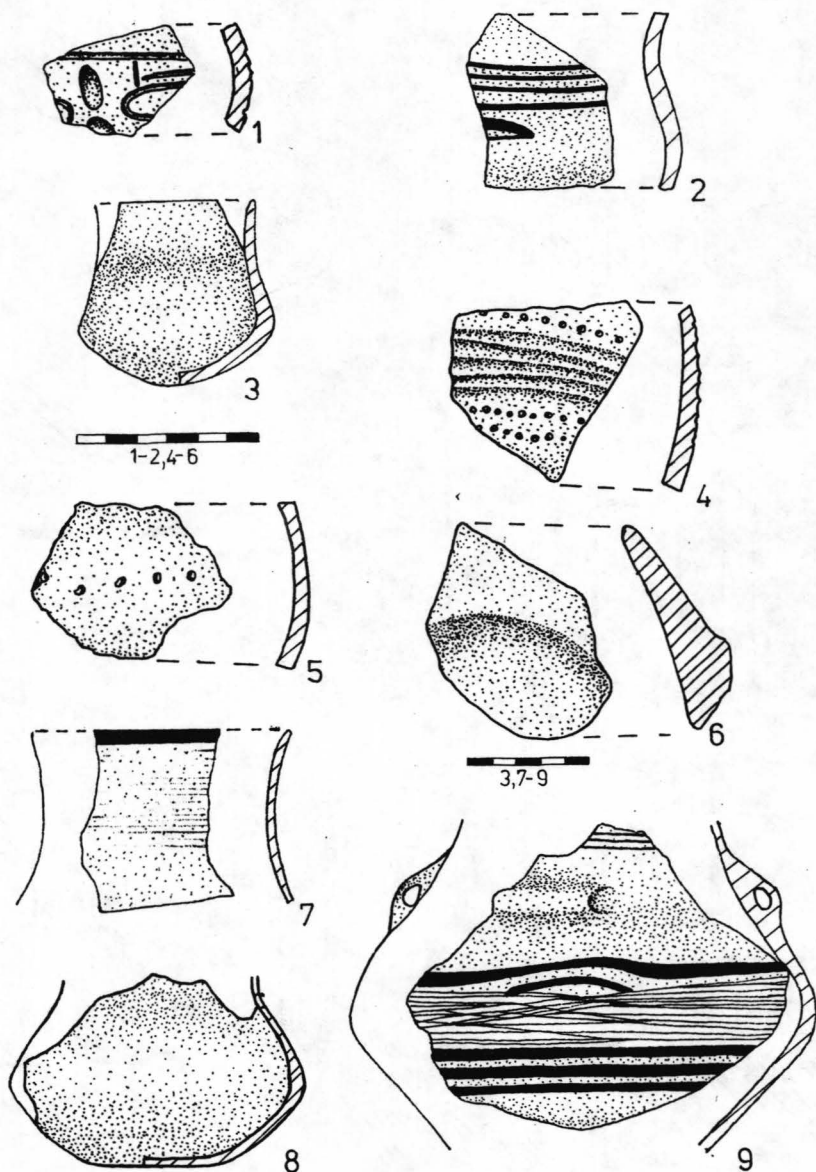


Fig. 3. Ceramică de la Baia – Cetățuie (1, 4-6), Părhăuți – Dealul Muncel (2) și Ripiceni (3, 7-9);

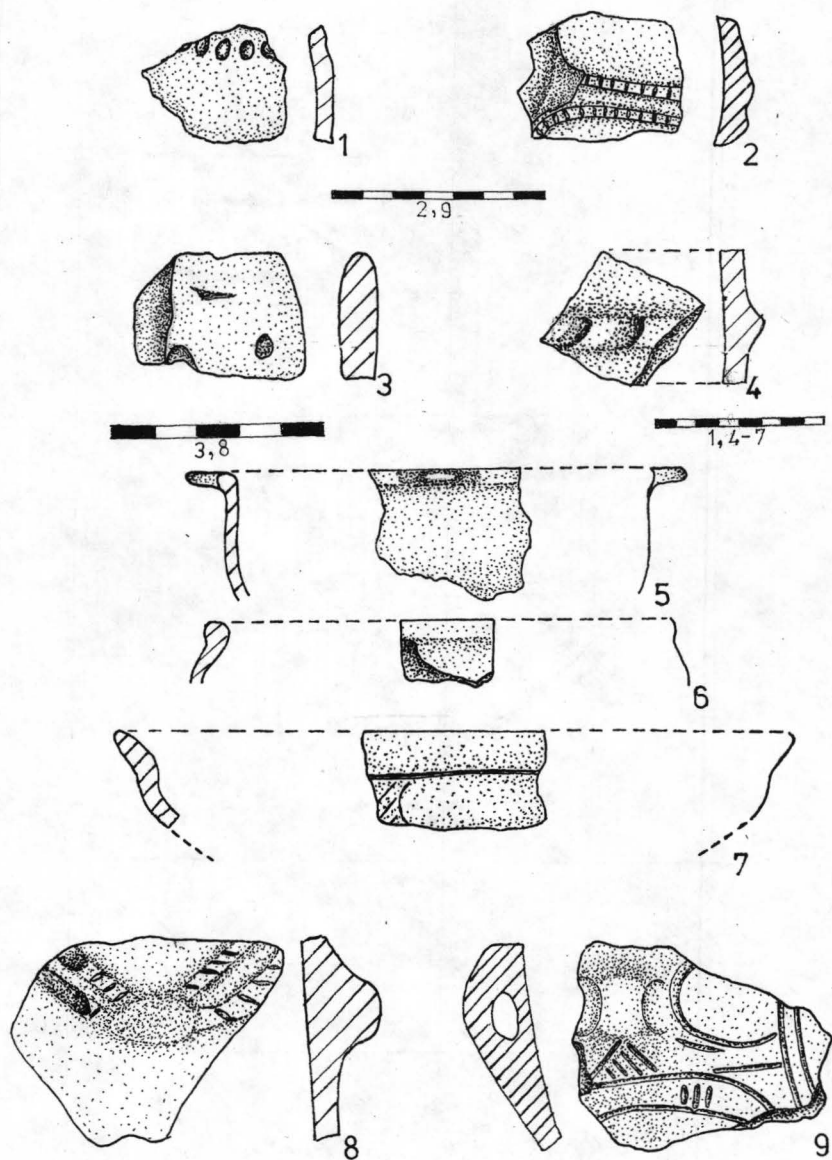


Fig. 4. Ceramică de la Suceava – *Ferma 2 Ițcani* (1, 3-8), *Ipotești – La pod la Rediu* (2) și *Botoșanița Mare* (9);

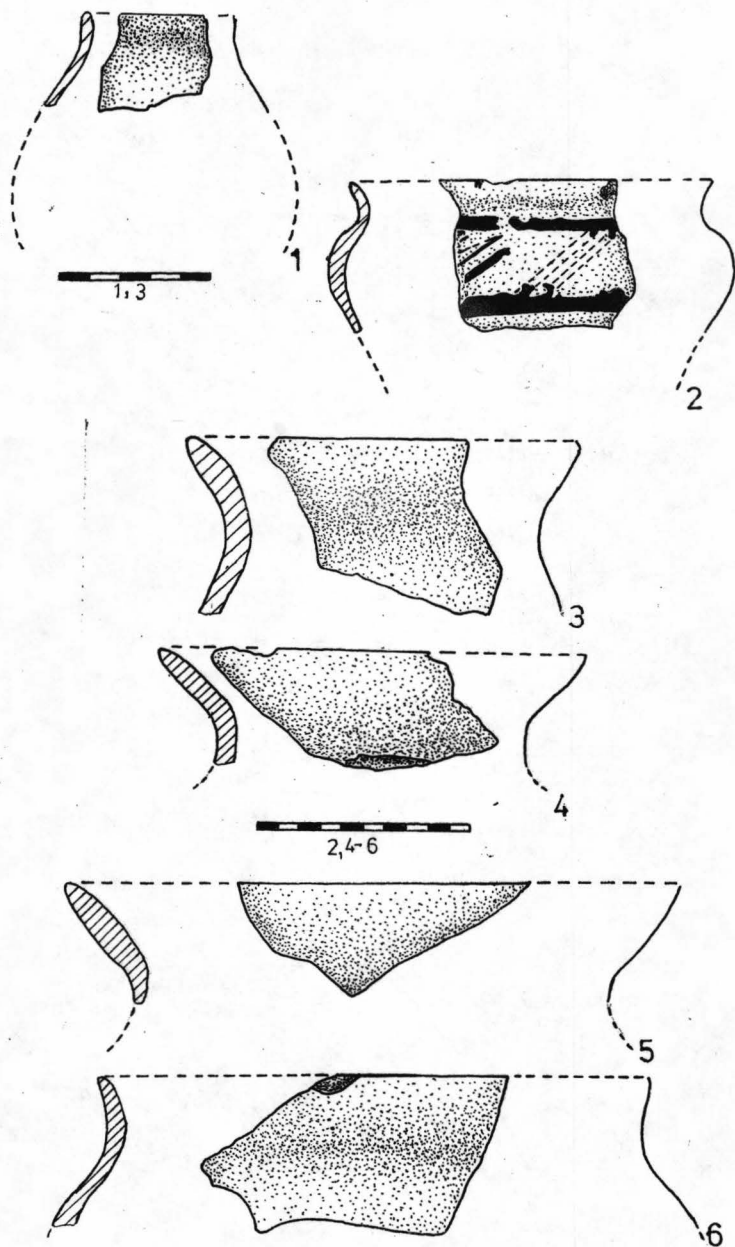


Fig. 5. Ceramică de la Părhăuți – Dealul Muncel (1-6);

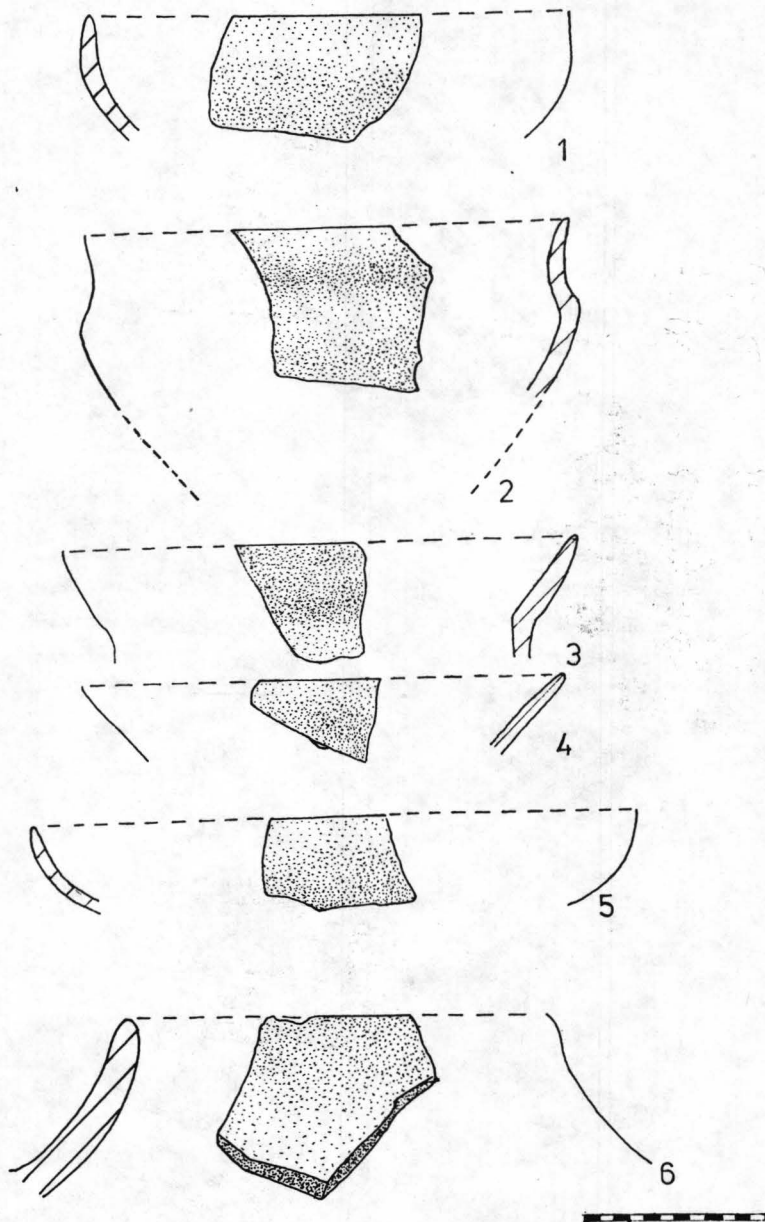


Fig. 6. Ceramică de la Părâuți – Dealul Muncel (1-6);

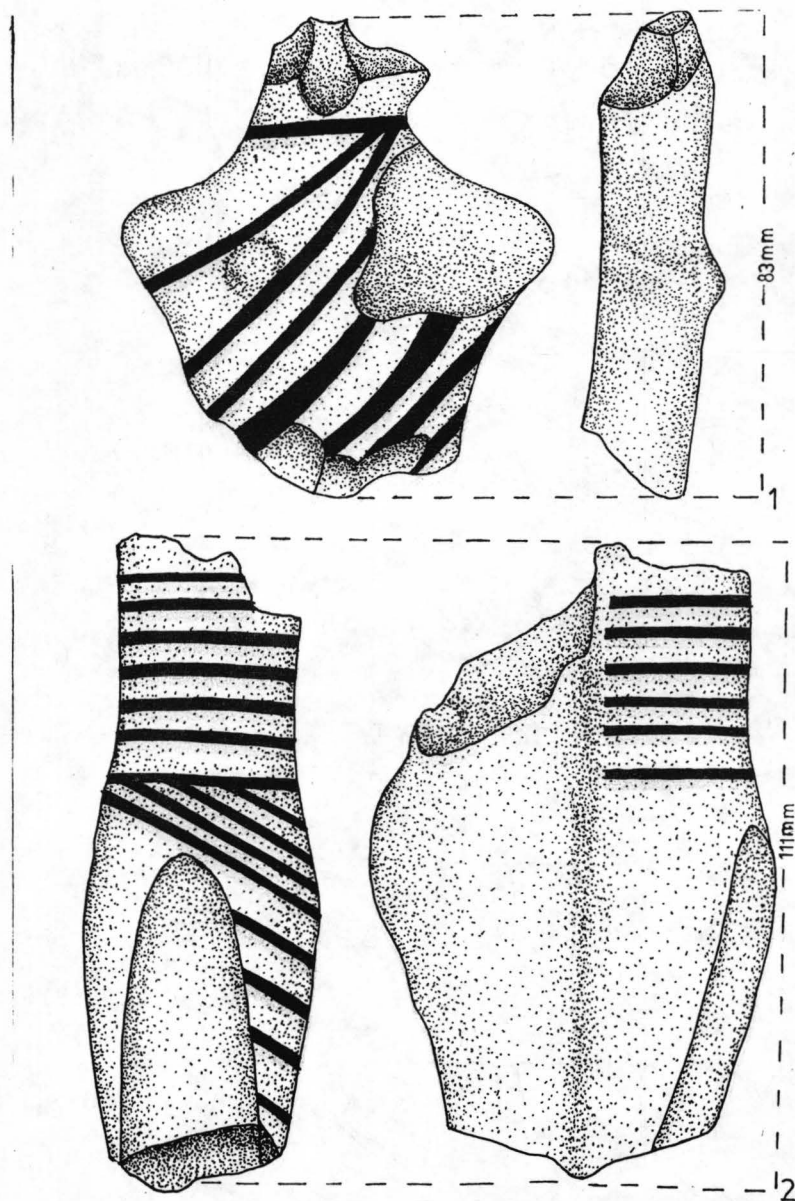


Fig. 7. Plastică antropomorfă de la Ripiceni (1-2);

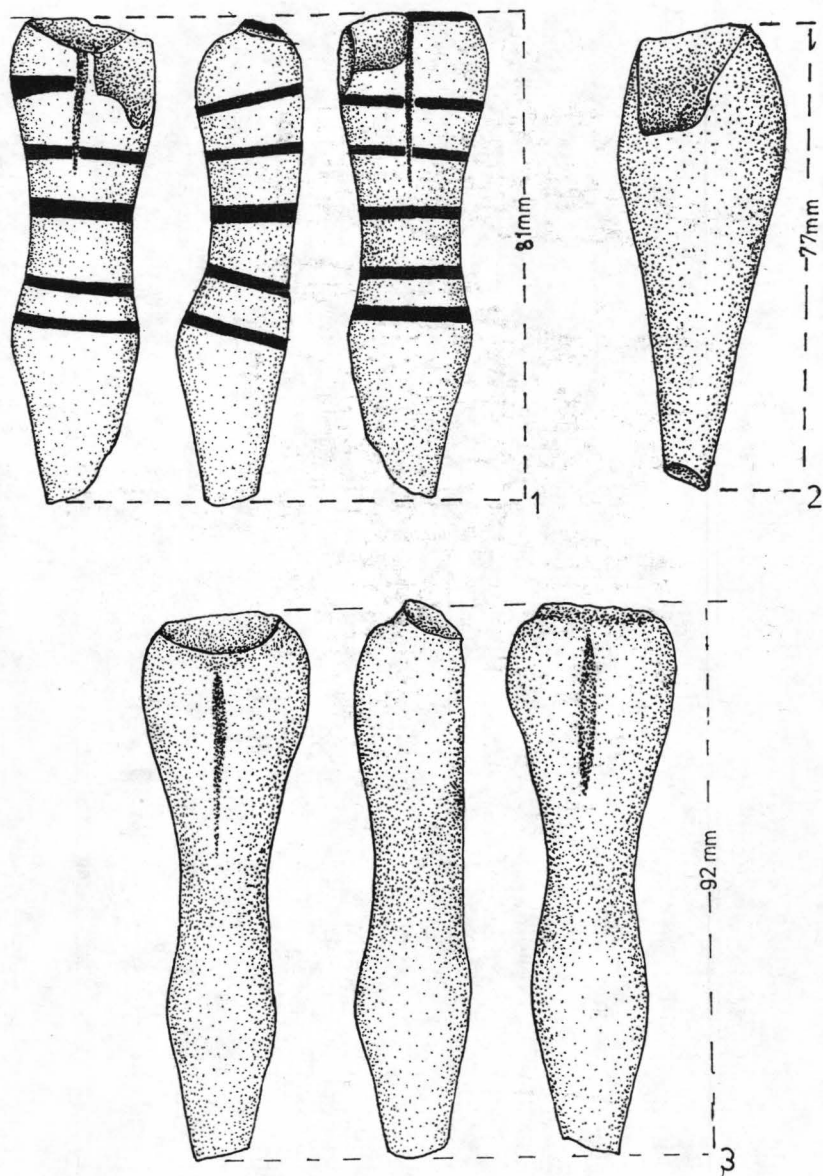


Fig. 8. Plastică antropomorfă de la Ripiceni (1-3);

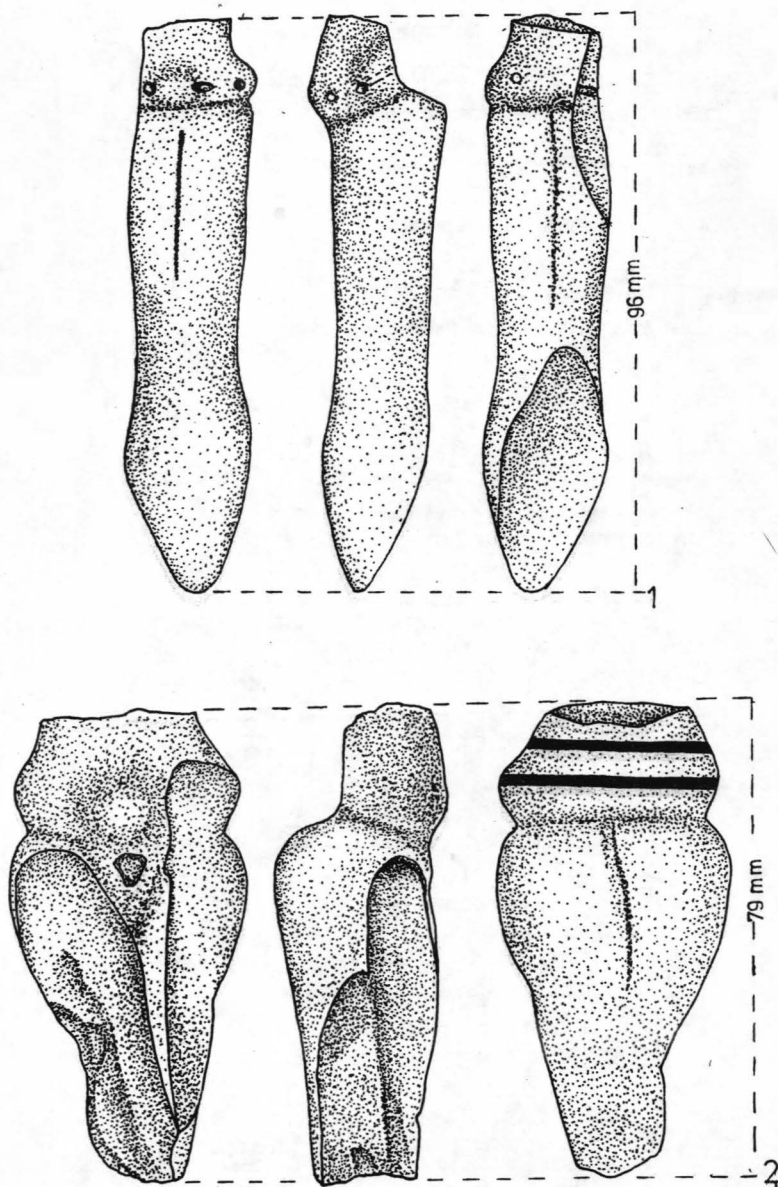


Fig. 9. Plastică antropomorfă de la Ripiceni (1-2);

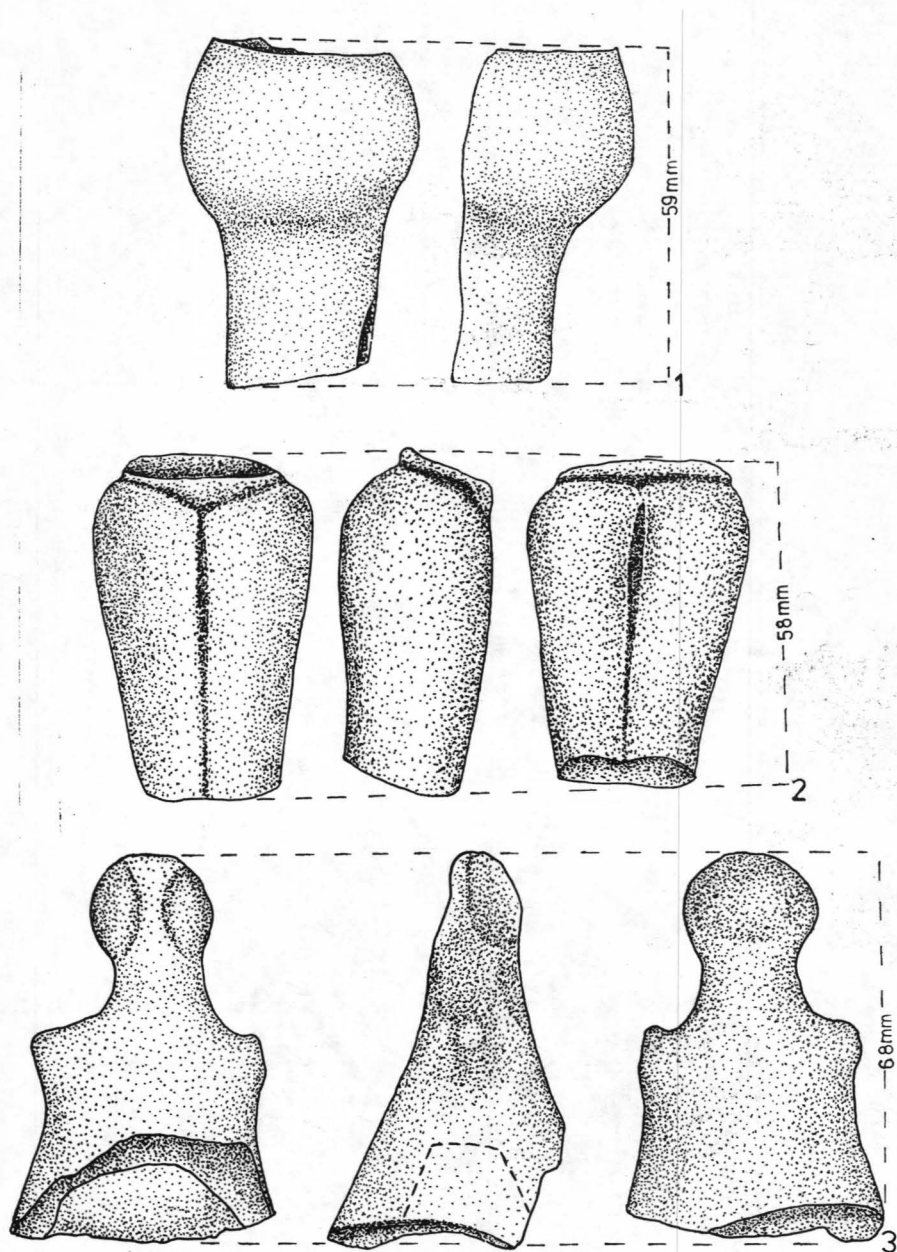


Fig. 10. Plastică antropomorfă de la Ripiceni (1-3);

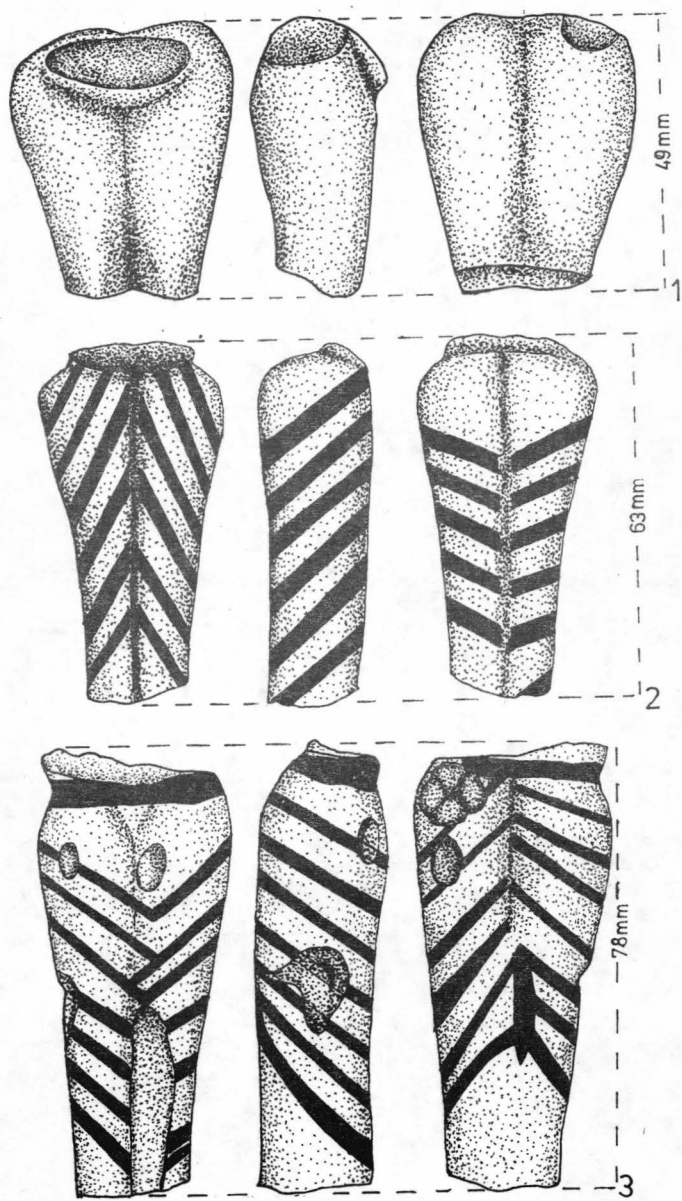


Fig. 11. Plastică antropomorfă de la Ripiceni (1-3);

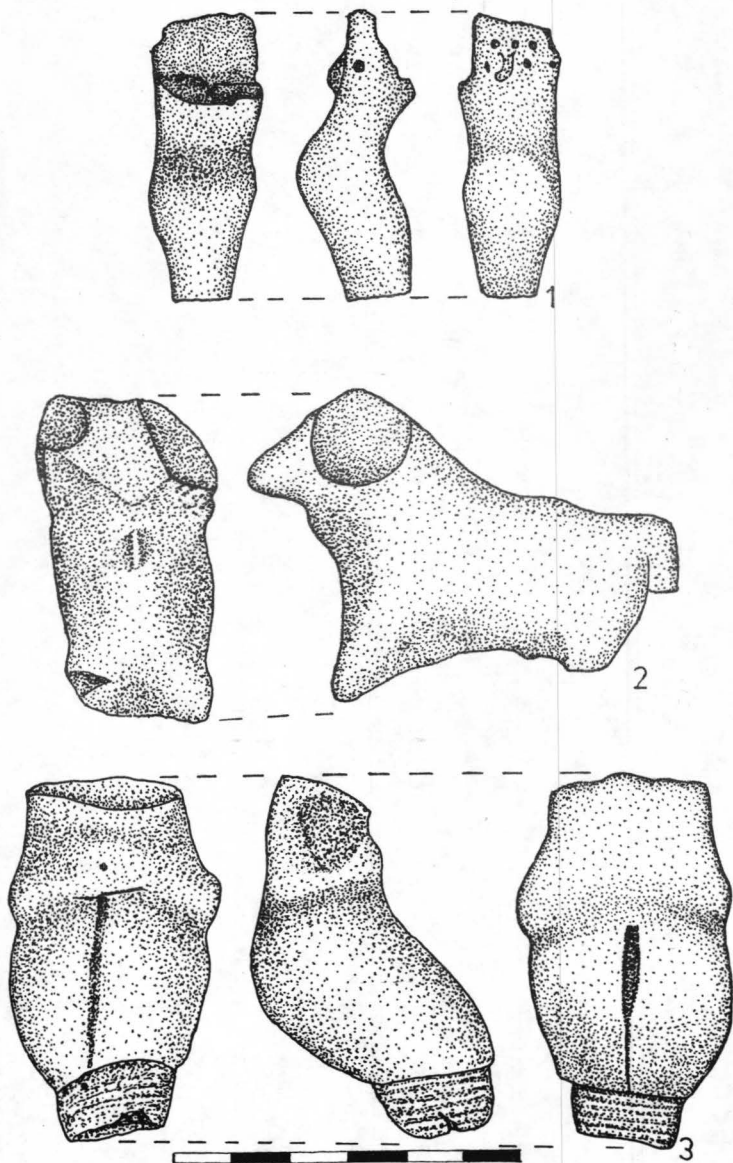


Fig. 12. Plastică antropomorfă (1,3) și zoomorfă (2) de la Volovăț (1,3) și de la Părhăuți – Dealul Muncel (2);